

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 239/2013-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. júna 2013 predbežne prerokoval sťažnosť G. K., S., zastúpenej advokátom Mgr. M. Č., Advokátska kancelária, P., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania zaručeného čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Poprad sp. zn. 11 C 128/2011 zo 16. februára 2012 a jeho doplňujúcim rozsudkom z 12. júla 2012 a uznesením Krajského súdu v Prešove z 24. januára 2013 v konaní sp. zn. 7 Co 125/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť G. K. o d m i e t a.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. mája 2013 doručená sťažnosť G. K., S. (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania zaručeného čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 ústavy uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) z 24. januára 2013 v konaní sp. zn. 7 Co 125/2012 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) č. k. 11 C 128/2011-50 zo 16. februára 2012 a doplnčiacím rozsudkom okresného súdu č. k. 11 C 128/2011-68 z 12. júla 2012.

Z predloženej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupovala ako odporkyňa v 2. rade v konaní o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 11 C 128/2011 na základe návrhu Ing. J. R. a I. R., obaja bytom B. (ďalej len „navrhovatelia“). Ako odporca v 1. rade vystupoval J. H., P., ktorý ako predávajúci uzavrel so sťažovateľkou ako kupujúcou kúpnu zmluvu. Jej predmetom bol prevod vlastníckeho práva k spoluvlastníckym podielom na konkretizovaných pozemkoch v katastrálnom území B. Žalobcovia svoj žalobný návrh odôvodnili nerešpektovaním zákonného predkupného práva spoluvlastníkov veci zo strany predávajúceho.

Okresný súd rozsudkom č. k. 11 C 128/2011-50 zo 16. februára 2012 určil, že predmetná kúpna zmluva je neplatná, a sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľom trovy konania *„z titulu zaplateného súdneho poplatku vo výške 99,50 eur a trov právneho zastúpenia vo výške 195,15 eur, to všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku“*.

V merite okresný súd dospel k záveru, že „*bolo povinnosťou odporcu v 1/ rade (spoluvlastníka) ponúknuť spoluvlastnícky podiel ďalším spoluvlastníkom a v prípade, že spoluvlastníci neprejavia záujem o využitie predkupného práva, tak až potom mal oprávnenie podielový spoluvlastník ponúknuť na odpredaj nehnuteľnosť inému. Z uvedených listinných dôkazov a výsluchom účastníkov súd mal preukázané, že uvedené ust. § 140 OZ bolo porušené, resp. neboli splnené zákonné podmienky tak, ako to ustanovuje cit. § OZ. Odporkyňa v 2/ rade nenamietala tú skutočnosť, že jej boli známe skutočnosti, že spoluvlastnícke podiely je nutné ponúknuť ďalším spoluvlastníkom. Táto si bola plne vedomá skutočnosti, že sa jedná o spoluvlastnícky podiel a existujúcu zákonnú povinnosť odporcu v 1/ rade ponúknuť svoj spoluvlastnícky podiel ostatným spoluvlastníkom.*“.

Výrok o náhrade trov konania okresný založil na § 150 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), v dôsledku čoho odporcu v 1. rade na náhradu trov úspešných navrhovateľov nezaviazal. Naopak, sťažovateľke uložil povinnosť náhrady trov konania, „*nakoľko z vykonaného dokazovania je zrejmé, že uzavretie zmluvy, ktorej neplatnosť bola vyslovená týmto rozsudkom, iniciovala odporkyňa v druhom rade a túto zároveň pripravoval právny zástupca odporkyne v druhom rade, pričom tento mal odporcu v 1/ rade upozorniť na riziko neplatnosti zmluvy, nakoľko odporca je osobou v staršom veku a neznalá práva. Súd má za to, že odporkyňa v 2/ rade aj napriek tejto vedomosti uzatvorila takýto zmluvný vzťah.*“.

Po podaní odvolania sťažovateľkou a predložení veci krajskému súdu na rozhodnutie o podanom odvolaní tento zistil, že „*doposiaľ sa nerozhodlo o trovách konania medzi žalobcami v 1. a 2. rade a žalovaným v 1. rade*“. Krajský súd preto uznesením z 30. apríla 2012 sp. zn. 7 Co 47/2012 vrátil vec okresnému súdu na postup podľa § 166 OSP.

Okresný súd následne doplnčacím rozsudkom č. k. 11 C 128/2011-68 z 12. júla 2012 rozhodol tak, že „*navrhovatelia v 1/ a 2/ rade nemajú voči odporcovi v 1/ rade právo na náhradu trov konania*“. V odôvodnení doplnčacieho rozsudku okresný súd odkázal na dôvody predstreté v rozsudku zo 16. februára 2012.

Krajský súd uznesením z 24. januára 2013 v konaní sp. zn. 7 Co 125/2012 potvrdil rozsudok okresného súdu v spojení s jeho dopĺňacím rozsudkom vo výroku o trovách konania medzi navrhovateľmi a sťažovateľkou, odmietol odvolanie proti prvostupňovému rozsudku v spojení s dopĺňacím rozsudkom okresného súdu v časti týkajúcej sa trov konania medzi navrhovateľmi a odporcom v 1. rade a navrhovateľom priznal náhradu trov odvolacieho konania proti sťažovateľke.

Z odôvodnenia odvolacieho uznesenia krajského súdu vyplýva, že sťažovateľka v odvolaní proti rozsudku okresného súdu vo výroku o povinnosti náhrady trov konania „navrhla rozsudok... zmeniť tak, aby žalobcovia boli zaviazaní spoločne a nerozdielne nahradiť žalovanej v 2. rade trovy konania vo výške 226,60 Eur. Zároveň požadovala nepriznať žalovanému v 1. rade náhradu trov konania. Ako dôvod uviedla, že podpísaním kúpnej zmluvy ani žiadnym svojím konaním pred alebo po podpise zmluvy sa žalovaná v 2. rade nedopustila porušenia zákonnej alebo zmluvnej povinnosti a nezavinila neplatnosť kúpnej zmluvy. Žalobcovia sa pritom mohli dovolať neplatnosti kúpnej zmluvy aj mimo súdneho konania. Preto pri rozhodovaní o trovách sa malo vychádzať z ust. § 143 O. s. p., nakoľko žalovaná v 2. rade svojím správaním nedala príčinu na podanie žaloby.“.

Krajský súd k odôvodneniu odvolania uviedol, že ak sťažovateľka „tvrdí, že svojím správaním nedala príčinu na podanie žaloby, musí toto svoje tvrdenie dostatočne preukázať. V tomto smere žalovaná v 2. rade nesplnila svoju dôkaznú povinnosť vyplývajúcu z ust. § 120 ods. 1 veta prvá O. s. p., podľa ktorého účastníci súd povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Po doručení žaloby žalovanej v 2. rade táto účastníčka žiadnu snahu o mimosúdne vyriešenie sporu neprejavila a dokonca ešte na pojednávaní konanom dňa 16. 2. 2012, na ktorom došlo k vyhláseniu rozsudku, rozhodnutie vo veci samej prenechala na rozhodnutie súdu. Z postoja žalovanej v 2. rade teda nevyplýva, aby táto účastníčka nepopierala žalobcami uplatnený dôvod relatívnej neplatnosti právneho úkonu.“. Odmietavý výrok svojho uznesenia krajský súd založil na konštatovaní, že výrokom prvostupňového rozsudku v spojení s dopĺňacím rozsudkom okresného súdu „sa... žiadne povinnosti žalovanej v 2. rade neukladali. Žalovanej v 2. rade teda nebola spôsobená určitá, hoci i menej významná ujma na jej právach.“.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľka zdôrazňuje skutočnosť, že odporca v 1. rade je tým subjektom, ktorý si povinnosť vyplývajúcu z § 140 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov nesplnil, a tak spôsobil neplatnosť kúpnej zmluvy, pričom ona «konala v dobrej viere ohľadom skutočnosti, že žalovaný v 1. rade ako predávajúci je oprávnený dotknuté nehnuteľnosti bez ďalšieho predať žalovanej v 2. rade, čo preukazuje aj znenie čl. II ods. 1 písm. b) a d) predmetnej kúpnej zmluvy“. Podľa sťažovateľky «nezákonnosť a arbitrárnosť napadnutých rozhodnutí, ako aj porušenie spravodlivej ochrany práv a oprávnených záujmov sťažovateľky vidíme v tom, že aj napriek skutočnosti, že sťažovateľka ako žalovaná v druhom rade nie je objektívne zodpovedná za nesplnenie zákonnej povinnosti žalovaného v prvom rade, súd prvostupňový aj odvolací ju zaviazali na náhradu trov konania voči žalobcom... Odôvodnenie... uvedených súdnych rozhodnutí považujeme za nelogické, v rozpore s platným právom a navyše porušujúce ústavou zaručené právo na spravodlivé konanie a súdnu ochranu. V prvom rade považujeme odvolávanie sa odvolacieho súdu na skutočnosť, že žalovaná v druhom rade dostatočne v konaní nepreukázala svoje tvrdenie, že nedala svojim správaním príčinu na podanie žaloby, a preto jej nie je možné priznať právo na náhradu trov konania proti žalobcom..., za irelevantné, nakoľko žiadne ustanovenie Občianskeho zákonníka neukladá kupujúcemu ako nadobúdateľovi spoluvlastníckeho podielu akúkoľvek povinnosť v súvislosti s nadobúdaním spoluvlastníckeho podielu, a teda žalovaná v druhom rade bez ohľadu na skutočnosť, že iniciovala podpis predmetnej kúpnej zmluvy sa dala si ju aj vypracovať, nemala žiadnu povinnosť:

a) zisťovať, či žalovaný v prvom rade ako predávajúci najprv svoj podiel na prevádzanej nehnuteľnosti ponúkol ostatným podielovým spoluvlastníkom

b) akokoľvek poučovať žalovaného v prvom rade o jeho povinnosti svoj podiel na prevádzanej nehnuteľnosti prednostne ponúknuť ostatným spoluvlastníkom.

Ďalej považujeme za irelevantné i odvolávanie sa súdu na skutočnosť, že žalovaná v druhom rade sa nepokúsila o zmier a nechala vec na právnom posúdení súdu, nakoľko v prípade, ak objektívne nastali skutočnosti odôvodňujúce neplatnosť zmluvy, ktorej sa žalobcovia v zákonom stanovenej lehote dovolali, súd nemal bez ohľadu na vyjadrenie

žalovanej v druhom rade inú možnosť ako rozhodnúť o neplatnosti predmetnej kúpnej zmluvy. Zdôrazňujeme, že žalovanému v prvom rade bola kúpna zmluva prečítaná a bol včas upozornený na svoje povinnosti v súvislosti s predkupným právom ostatných spoluvlastníkov prevádzanej nehnuteľnosti. Navyše, pokiaľ ide o zdravotný stav žalovaného v prvom rade, v čase podpisu predmetnej kúpnej zmluvy sa žalovaný v prvom rade javil ako osoba zdravotne v poriadku s ohľadom na svoj vek a žalovaný v druhom rade, ani jeho právny zástupca ako laici nemohli posúdiť zdravotný stav žalovaného v prvom rade s ohľadom na jeho spôsobilosť na právne úkony... Porušenie práva na spravodlivé súdne konanie vidíme aj v tom, že súd neaplikoval, a teda porušil všeobecne uznávanú zásadu „ignorantia iuris non excusat“... Uvedená právna fikcia je základom právnej istoty účastníkov akéhokoľvek právneho vzťahu a nie je možné z nej robiť akékoľvek výnimky.».

Podľa sťažovateľky krajský súd svoje potvrdzujúce rozhodnutie «z hľadiska aplikácie § 150 OSP ani neodôvodnil s poukazom na celý komplex okolností relevantných pre rozhodovanie o náhrade trov konania. Takéto rozhodnutie odôvodnil iba skutočnosťou, že žalovaný v prvom rade je osobou staršou a neznalou práva, čo nie je z nášho pohľadu v žiadnom prípade relevantným zdôvodnením, a to aj s ohľadom na porušenie zásady „ignorantia iuris non excusat“ v zmysle vyššie uvedeného.». Sťažovateľka zotrváva na názore, že „žiadnym spôsobom nedala príčinu na podanie žaloby, nakoľko svojím konaním neporušila žiadnu zákonnú povinnosť...“.

Neaplikovaním zásady podľa § 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 1/1993 Z. z. o Zbierke zákonov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Zbierke zákonov“) na odporcu v 1. rade došlo podľa názoru sťažovateľky aj k porušeniu právnej istoty podľa čl. 1 ústavy a aj základného práva sťažovateľky na rovnosť účastníkov súdneho konania.

Sťažovateľka v závere sťažnosti navrhuje, aby po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd v merite nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 Ústavy SR a v čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením

Krajského súdu v Prešove č. k.: 11C/128/2011 (správne malo byť „7 Co 125/2012“, pozn.) zo dňa 24. 01. 2013 v spojení s rozsudkom Okresného súdu v Poprade, č. k.: 11C/128/2011 zo dňa 16. 02. 2012 a doplnčacím rozsudkom Okresného súdu v Poprade, č. k.: 11C/128/2011 zo dňa 12. 07. 2012 porušené bolo.

2. Základné právo sťažovateľa na rovnosť účastníkov v konaní zaručené v čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a v čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove č. k.: 11C/128/2011 (správne malo byť „7 Co 125/2012“, – pozn.) zo dňa 24. 01. 2013 v spojení s rozsudkom Okresného súdu v Poprade, č. k.: 11C/128/2011 zo dňa 16. 02. 2012 a doplnčacím rozsudkom Okresného súdu v Poprade, č. k.: 11C/128/2011 zo dňa 12. 07. 2012 porušené bolo.

3. Základné právo na právnu istotu ako neoddeliteľnú súčasť princípu právneho štátu zaručeného v čl. I Ústavy SR uznesením Krajského súdu v Prešove č. k.: 11C/128/2011 (správne malo byť „7 Co 125/2012“, pozn.) zo dňa 24. 01. 2013 v spojení s rozsudkom Okresného súdu v Poprade, č. k.: 11C/128/2011 zo dňa 16. 02. 2012 a doplnčacím rozsudkom Okresného súdu v Poprade, č. k.: 11C/128/2011 zo dňa 12. 07. 2012 porušené bolo.

4. Uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k.: 11C/128/2011 (správne malo byť „7 Co 125/2012“, pozn.) zo dňa 24. 01. 2013 v spojení s rozsudkom Okresného súdu v Poprade, č. k.: 11C/128/2011 zo dňa 16. 02. 2012 a doplnčacím rozsudkom Okresného súdu v Poprade, č. k.: 11C/128/2011 zo dňa 12. 07. 2012 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

5. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť sťažovateľke trovy konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet jej právneho zástupcu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Sťažovateľka petit svojej sťažnosti, ktorým je ústavný súd viazaný (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde) sformulovala tak, že k porušeniu jej označených základných práv a práva zaručeného dohovorom malo dôjsť uznesením krajského súdu z 24. januára 2013 „v spojení“ s rozsudkom okresného súdu zo 16. februára 2012 a s dopĺňacím rozsudkom okresného súdu z 12. júla 2012. Použité slovné spojenie „v spojení“ nie je celkom jednoznačné z hľadiska toho, či podľa sťažovateľky jej práva a slobody boli porušené aj prvostupňovým rozsudkom okresného súdu a jeho dopĺňacím rozsudkom alebo či sú tieto rozsudky ústavne vadné len v dôsledku ich potvrdenia uznesením odvolacieho súdu. S istotou možno konštatovať, že odôvodnenie predloženej sťažnosti bez pochybností atakuje aj prvostupňové rozhodnutia okresného súdu. Okrem toho, charakter rozhodnutia krajského súdu (potvrdzujúce uznesenie) predznamenáva jeho nerozlučnú spätosť s prvostupňovými rozsudkami okresného súdu, pokiaľ ide o meritum určovacieho sporu, ale aj pokiaľ ide o rozhodnutie o povinnosti náhrady trov prvostupňového konania. Ústavný súd preto považoval za potrebné zahrnúť do svojej prieskumnej právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy aj rozsudok okresného súdu č. k. 11 C 128/2011-50 zo 16. februára 2012 a dopĺňací rozsudok okresného súdu č. k. 11 C 128/2011-68 z 12. júla 2012.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. K časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka napáda prvostupňové rozsudky okresného súdu (*rozsudok okresného súdu č. k. 11 C 128/2011-50 zo 16. februára 2012 a doplniací rozsudok okresného súdu č. k. 11 C 128/2011-68 z 12. júla 2012*), ústavný súd odkazuje na uplatňovanie princípu subsidiarity svojej právomoci vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého tam uvedeným základným právam a slobodám môže ústavný súd poskytovať ochranu len v prípade, že ju neposkytuje „iný“ súd (IV. ÚS 65/02, II. ÚS 147/02, II. ÚS 148/02, IV. ÚS 128/04).

Proti obom rozsudkom okresného súdu bola sťažovateľka oprávnená podať riadny opravný prostriedok – odvolanie (§ 201 OSP), ktorým sa pred odvolacím (krajským) súdom mohla domáhať ochrany svojich označených základných práv a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. V danom prípade teda existoval „iný“ súd oprávnený poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľky, čo vylučuje právomoc ústavného súdu konať o prípadnom porušení označených práv napadnutými rozsudkami okresného súdu. V tejto časti preto ústavný súd sťažnosť odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

2. K časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka napáda uznesenie krajského súdu z 24. januára 2013 sp. zn. 7 Co 125/2012, ústavný súd poukazuje na svoju stabilnú rozhodovaciu prax, podľa ktorej o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným

postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 37 ods. 3 listiny všetci účastníci sú si v konaní rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Ústavný súd poznamenáva, že v obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadných odlišností a prípadné porušenie týchto práv je v sťažovateľkinom prípade potrebné posudzovať spoločne. Rovnako spoločne s prípadnou signalizáciou porušenia základného práva na súdnu ochranu i práva na spravodlivé súdne konanie je možné skúmať aj eventuálne náznaky porušenia základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania (čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny), a to na podklade argumentácie sťažovateľky.

2.1 Zásadná sťažnostná námietka je založená na sťažovateľkinom názore, že v posudzovanom prípade boli naplnené podmienky na aplikáciu § 143 OSP, podľa ktorého odporca, ktorý nemal úspech vo veci, má právo na náhradu trov konania proti navrhovateľovi, ak svojím správaním nedal príčinu na podanie návrhu na začatie konania. Ak teda krajský súd dospel k záveru, že hypotéza citovanej právnej normy nebola

naplnená, nesprávne vec právne posúdil, a tým porušil označené základné práva sťažovateľky i jej právo zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Navyše, hoci ústavný súd stabilne zastáva názor, že rozhodovanie o náhrade trov je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05), súčasne zdôrazňuje, že iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmajúc rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by totiž mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojevôle (mutatis mutandis IV. ÚS 170/08, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09).

Úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní predloženej sťažnosti v jej vymedzenej časti teda bolo zistiť, či uznesenie krajského súdu ako procesná reakcia na odvolanie sťažovateľky proti prvostupňovému výroku o náhrade trov konania signalizuje

extrémny nesúlاد právno-aplikačnej činnosti krajského súdu s pravidlami rozhodovania o náhrade trov občianskeho súdneho konania.

2.2 Z podkladov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, jednoznačne vyplýva, že v označenom konaní okresného súdu bola sťažovateľka i odporca v 1. rade z hľadiska terminológie ustanovení regulujúcich náhradu trov konania neúspešnými účastníkmi. Okresný súd totiž dospel k záveru o neplatnosti spornej kúpnej zmluvy. Sťažovateľka sa tak stala odporcom, ktorý nemal úspech vo veci, a to aj na účely prípadnej aplikácie § 143 OSP.

Krajský súd však v zhode s okresným súdom dospel k záveru, že sťažovateľka nie je neúspešným odporcom, ktorý svojim správaním nedal príčinu na podanie určovacej žaloby. Okresný súd v tejto súvislosti zdôraznil obsah výpovede sťažovateľky, ktorá *„na pojednávaní uviedla, že vedela o skutočnosti, že sa jedná o podielové spoluvlastníctvo a je povinnosťou odporcu v 1/ rade ponúknuť podiel ostatným“*. Predmetnú výpoveď potom okresný súd vyhodnotil tak, že sťažovateľka *„nenamietala tú skutočnosť, že jej boli známe skutočnosti, že spoluvlastnícke podiely je nutné ponúknuť ďalším spoluvlastníkom. Táto si bola plne vedomá skutočnosti, že sa jedná o spoluvlastnícky podiel a existujúcu zákonnú povinnosť odporcu v 1/ rade ponúknuť svoj spoluvlastnícky podiel ostatným spoluvlastníkom.“*

Okrem toho z odôvodnenia prvostupňového rozsudku okresného súdu vyplýva, že právny zástupca odporcu v 1. rade na pojednávaní konštatoval sťažovateľkinu aktivitu a iniciatívu smerujúcu k uzavretiu spornej kúpnej zmluvy. Uviedol tiež, že sťažovateľka zabezpečila vypracovanie kúpnej zmluvy. Právny zástupca sťažovateľky ani sťažovateľka tieto skutkové tvrdenia v prvostupňovej fáze konania nerozporovali. Okresný súd preto dôvodil, že *„uzavretie zmluvy, ktorej neplatnosť bola vyslovená... rozsudkom, iniciovala odporkyňa v druhom rade a túto zároveň pripravoval právny zástupca odporkyne v druhom rade...“*. Sťažovateľka potom vo svojom odvolaní namietala, že *„podpísaním kúpnej zmluvy ani žiadnym svojím konaním pred alebo po podpise zmluvy sa... nedopustila porušenia zákonnej alebo zmluvnej povinnosti a nezavinila neplatnosť kúpnej zmluvy“* a že *„žalobcovia sa... mohli dovolať neplatnosti kúpnej zmluvy aj mimo súdneho konania“*.

Ústavný súd konštatuje, že krajský súd reagoval primerane na citované námietky, keď zdôraznil neunesenie dôkazného bremena sťažovateľkou týkajúceho sa jej tvrdenia, že svojím správaním nedala príčinu na podanie určovacej žaloby, pričom tento záver konkretizoval tým, že sťažovateľka po doručení žaloby *„žiadnu snahu o mimosúdne vyriešenie sporu neprejavila a dokonca na pojednávaní konanom dňa 16. 2. 2012, na ktorom došlo k vyhláseniu rozsudku, rozhodnutie vo veci samej prenechala na rozhodnutie súdu. Z postoja samotnej žalovanej v 2. rade teda nevyplýva, aby táto účastníčka nepopierala žalobcami uplatnený dôvod relatívnej neplatnosti právneho úkonu.“*.

Krajský súd teda zjavne vychádzal z úvahy, že ak sťažovateľka ako iniciátorka spornej kúpy si bola vedomá zákonného predkupného práva navrhovateľov, napriek tomu kúpnu zmluvu podpísala a v priebehu konania neprejavila vôľu spor mimosúdne vyriešiť, nemožno uzavrieť, že svojím správaním nedala príčinu na podanie určovacej žaloby.

Správnosť zistenej úvahy krajského súdu je dokreslená a súčasne podopretá aj ďalšími skutkovými zisteniami v prvostupňovej fáze. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu zo 16. februára 2012 vyplýva, že právny zástupca odporcu v 1. rade predložil počas konania okresnému súdu *„fotokópie lekárskeho správ s bližším uvedením príznakov poruchy osobnosti odporcu v 1/ rade“* a tvrdil, že *„v období, keď došlo k uzavretiu kúpnej zmluvy... už odporca v 1/ rade trpel takým duševným stavom, ktorý odôvodňoval aj jeho pozbavenie spôsobilosti na právne úkony“*. Z toho potom okresný súd primerane vyvodil, že odporca v 1. rade je osoba *„neznalá práva“*. Ak potom v nadväznosti na to krajský súd pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľky doplnil poukaz na jej neochotu vyriešiť spor mimosúdnu cestou, nemožno podľa názoru ústavného súdu jeho záveru o nenaplnení hypotézy § 143 OSP nič vytknúť.

Ústavný súd ešte v tejto súvislosti považuje za potrebné uviesť, že sťažnostná argumentácia založená na nerešpektovaní nevyvrátiteľnej domnienky plynúcej z § 2 zákona o Zbierke zákonov je irelevantná. Z obsahu odôvodnení rozhodnutí okresného súdu i krajského súdu, ktorými ústavný súd disponuje, a v neposlednom rade aj z výrokov týchto rozhodnutí vyplýva, že oba v sťažovateľkinej veci konajúce všeobecné súdy predmetnú

nevyvrátiteľnú domnienku rešpektovali. Samotné vyslovenie relatívnej neplatnosti spornej kúpnej zmluvy na podklade nerešpektovania zákonného predkupného práva spoluvlastníkov je toho dôkazom. Okresný súd i krajský súd teda zdôrazňovali vek odporcu v 1. rade, jeho neznalosť práva či zdravotné problémy nie preto, aby ho zbavili akejkolvek občianskoprávnej zodpovednosti za podpis kúpnej zmluvy, a tým aj za podanie žaloby navrhovateľmi, ale preto, aby odôvodnili svoje rozhodnutie aplikovať na odporcu v 1. rade § 150 ods. 1 OSP, a takto preniesť bremeno náhrady trov konania v plnom rozsahu na sťažovateľku.

Rovnako tak argumentácia sťažovateľky, podľa ktorej nebola povinná „zistiť, či žalovaný v prvom rade... najprv svoj podiel na prevádzanej nehnuteľnosti ponúkol ostatným podielovým spoluvlastníkom“ a „poučovať žalovaného v prvom rade o jeho povinnosti svoj podiel... prednostne ponúknuť ostatným spoluvlastníkom“, je v okolnostiach prerokovávanej veci nedôvodná. Niet pochyb, že takúto povinnosť právne predpisy kupujúcemu neukladajú. Okresný súd však na potrebu oboznámenia odporcu v 1. rade so všetkými rozhodujúcimi okolnosťami pri podpise zmluvy poukázal ako na prevenčný nástroj, ktorý mal potenciál zabrániť neskoršiemu určovaciemu konaniu. To potom logicky vedie k záveru, že sťažovateľka nie je neúspešným odporcom, ktorý svojím správaním nedal príčinu na podanie určovacej žaloby, a že teda nespĺňa podmienky na aplikáciu § 143 OSP.

2.3 Ústavný súd uzatvára, že v právnoaplikačných úvahách krajského súdu, ktorý svojím uznesením z 24. januára 2013 potvrdil výrok meritórneho rozsudku okresného súdu o povinnosti nahradiť trovy konania, niet signálov takého extrémneho vybočenia z pravidiel rozhodovania o náhrade trov občianskeho súdneho konania, ktoré by mohlo po prijatí sťažnosti sťažovateľky viesť k vysloveniu porušenia jej označených základných práv, prípadne jej práva zaručeného dohovorom. Predloženú sťažnosť preto bolo potrebné v časti atakujúcej uznesenie krajského súdu z 24. januára 2013 v konaní sp. zn. 7 Co 125/2012 odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

3. Sťažovateľka do sťažnostného petitu pojala aj návrh na vyslovenie porušenia jej základného práva na „*právnú istotu ako neoddeliteľnú súčasť princípu právneho štátu*

zaručeného v čl. I Ústavy SR“, a to napadnutými rozhodnutiami v jej veci konajúcich všeobecných súdov.

Podľa stabilného názoru ústavného súdu nemožno o každom článku ústavy povedať, že by priamo priznával určité základné právo alebo slobodu adresátovi výkonu verejnej moci (III. ÚS 483/2012). Článok 1 ods. 1 ústavy má charakter všeobecného ústavného princípu, ktorý sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy (napr. IV. ÚS 70/2011), a neformuluje tak žiadne základné právo ani slobodu účastníka konania, preto ústavný súd nemôže v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vysloviť porušenie tohto ustanovenia ústavy (napr. III. ÚS 119/2011). V konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy totiž ide prioritne o ochranu v ňom špecifikovaných kategórií základných práv a slobôd, a nie o zisťovanie súladu konania orgánov verejnej moci s ústavou. Ústavný súd preto nemá dostatok právomoci zaoberať sa touto časťou sťažnosti.

4. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľky formulovanými v petite sťažnosti (zrušenie napadnutých rozhodnutí, náhrada trov právneho zastúpenia) nezaoberal.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2013